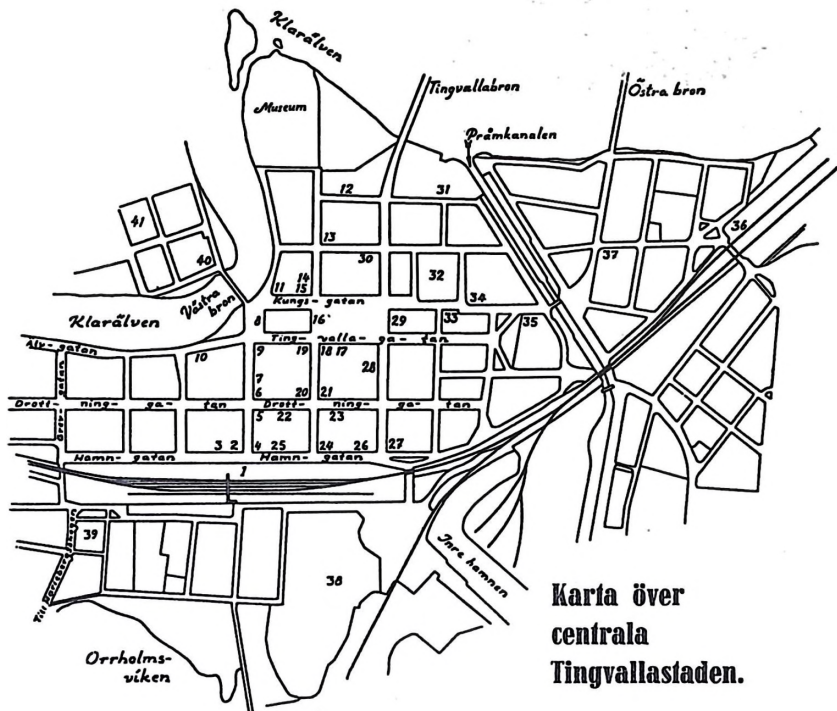

**Karta över
centrala
Tingvallastaden.**

Sifferhänvisningar till kartan.

1. Centralstation.	20. Göteborgs Bank
2. Hotell Drott och Holmbergs Konditori.	21. Grand Hotell.
3. Stieglers Hotell.	22. Hotell Lindblad.
4. Centralhotellet och Centralmatbaren.	23. Hotell du Nord.
5. Stadskällaren.	24. Park Hotell.
6. S. J. Resebyrå. Järnvägsgatan 8.	25. Hushållsskolans Matsalar.
7. Riksbanken.	26. Hotell Centric.
8. Residenstorget, Länsresidenset, Karl IX:s staty.	27. Privathotellet.
9. Jordbrukarbanken.	28. Mejt, restaurant & konditori.
10. Telefon- och telegrafstation.	29. Läroverket.
11. Stadshotellet.	30. Restaurant Gösta Berling.
12. Busscentralen.	31. Karlstads Badhus.
13. Hotell Ritz.	32. Domkyrkan.
14. Källaren Munken, Conditori Holandia.	33. Gamla Gymnasiet.
15. Upplysningsställe, Hj. Peterssons Bokh.	34. Huvudpostkontor.
16. Rådhuset och Stora Torget.	35. Stadsbibliotek.
17. Wermlands Enskilda Bank.	36. Östra station.
18. Mjölkbaren och Frimurarelogen.	37. Haga Café.
19. Vänersborgsbanken.	38. Stadsträdgårdens Restaurant.
	39. Wennbergsparken, väg till Mariebergsskogen.
	40. Teatern.
	41. Malmtorget.

Kort historik.

Sedan urminnes tider har platsen där Klarälven med sina bägge armar utfaller i Vänern, Tingvallaön, varit samlingsplatsen för allmogen, som här höll ting och bedrev köpenskap. Religiösa mässor höllos här särskilt under den katolska tiden till S:t Pers, S:t Birgittas och S:t Lucias ära. Redan under Gustaf Vasas tid inrättades »Tingvalla skola» och hertig Karl, sedermera Karl IX, ivrade mycket för platsens utveckling och anlade på Tingvallaöns högsta punkt, Lagberget, där domkyrkan nu står, en träbyggnad som fick namnet Karlsberg eller Karlsborg och stod kvar ända in på 1700-talet.

Olaus Magnus uppger i sin historia om de nordiska folken att Tingvalla varit köpstad redan omkring år 1000. Säkert är, att platsen omkring mitten av 1300-talet var rätt betydande och hade egen kyrka.

Tingvalla erhöll stadsprivilegier av Hertig Karl den 5 mars 1584 under namn av Karlstad. Ett flertal eldsvådor ha hemsökt staden. Redan 1616 nedbrann staden helt och hållet och även åren 1652 och 1660 ödelades många gårdar. Under 1700-talet nedbrann staden så gott som helt och hållet tvenne gånger, nämligen åren 1719 och 1752. Ny stadsplan uppgjordes då av överintendenten baron Karl Hårleman. Sista gången, som staden hemsöktes av en allmän eldsvåda var 1865. Efter denna djupt ingripande olycka vidtog ett intensivt återuppbyggnadsarbete. Gatorna breddades, Stora torget omlades och förstörades och många nya byggnader uppfördes.

Folkmängden utgjorde vid mitten av 1600-talet c:a 350 mantalsskrivna personer och år 1880 var invånareantalet 2,165. Vid mitten av 1800-talet hade befolkningen ökat till c:a 3,800 personer för att idag vara uppe i något mer än 29,000. Staden är säte för biskop och landshövding samt förläggningssort för Värmlands regemente.

Av historiskt märkligare händelser, som timat i Karlstad, må nämnas, att det var här, som Georg Adlersparre år 1809 började den revolution, som ledde till Gustav IV Adolfs avsättning och grundandet av vårt nuvarande statsskick. Ungefär hundra år senare, 1905, var staden mötesplats för de svenska och norska delegationer, som överenskommo om de närmare villkoren för unionens upplösning.

Vid Klarälven.

Allmänna upplysningar.

Bad, Karlstads Badhus, Norra Strandgatan, vid Tingvallabron. Öppet 12,00—20,00. Solbad mellan älven och badhuset. Två simhallar.

Banker, Wermlands Enskilda Bank A.-B., Tingvallagatan 13. Mitt för St. Torget. A.-B. Göteborgs Bank, Vä Torggatan 5. Se närmare sidan 13. A.-B. Vänersborgs banken, Tingvallagatan 17.

A.-B. Jordbrukarbanken, Järnvägsgat. 14, vid Residenstorget. Karlstads Sparbank, Kungsgatan 8.

Riksbankens Avdelningskontor, Järnvägsgatan 10.

Posten, Huvudpostkontoret, Kungsgatan 6, öppet 8—18.

Poststation 2, Växnäsgatan 48, öppet 9—13 och 15,30—17,30.

” 3, Hööksgatan 16, ” 9—13 och 15,30—17,30.

” 4, Kroppkärrsv. 60, ” 9—13 och 15,30—17,30.

Söndagar äro samtliga kontor öppna endast 10—11.

Upplysningsställen för turister: S. J. upplysningsbyrå, Järnvägsgatan 8, vardagar 10—13 och 15—18. Tel. 145 82.

Svenska Turistföreningens och Värmlands läns Turisttrafikförenings samt Reso lokalkommittés upplysningsställe i Hj. Peterssons Bokhandel, Kungsgatan 20, Tel. 151 65 (växel).

Värmlands Turist- & Resebyrå, Norra Strandgatan 17 (Busscentralen). Tel. Busscentralen, samt namnanrop Turistbyrån.

Järnvägsstationer, Karlstads Central, ingång från Järnvägsgatan.

Karlstads Östra, i stadens östra del, ingång från Attkantsgatan.

Busscentralen, Norra Strandgatan 17 för persontrafiken. Namnanrop Busscentralen.

Bileentral med hållplatser å Stora Torget, Centralstationen och vid Kanalbron. Namnanrop Taxi.

Telegraf- och Telefonstation, Älvgatan 5, öppen 8,00—21,00.

Tidningar, Nya Wermlands-Tidningen, Karlstads-Tidningen, Värmlands Folkblad, samtliga dagliga morgontidningar.

Apotek, Örnen, Kungsgatan 14, öppet 8—19, Sönd. 9—18.

Beckasinen, Hagatorget, öppet 8—19, sönd. 9—18.

Nattjänst varannan månad.

Hotell, pensionat och resandevåningar.

Uppgifterna lämnade av respektive innehavare. Reservation för eventuella prisförändringar.

A. Inom staden:

Lydia Carlssons Resandevåning, Järnvägsgatan 8. Tel. 13453. 4 rum; enkelrum 3: —, dubbelrum 5: —, flerbäddsrums 2: — per bädd. Centralvärme, w. c.

Centralhotellet, Fru Frida Rosén-Hellborn, vid Centralstation. Tel. 15315 (växel). 23 rum; enkelrum 3: 50—5: —, dubbelrum 6: 50—9: —. Centralvärme, w. c., badrum, rinnande kallt (och varmt) vatten på rummen, telefon på en del rum. Garage. Prospekt. Matsal med öl och vin.

Grand Hotell, Ego Holm, V:a Torggatan 8. Tel. namnanrop (växel). 45 rum: enkelrum 3: 50—6: 50, dubbelrum 7: — och högre. Centralvärme, w. c., badrum, rinnande kallt och varmt vatten (uppvärmning på elektrisk väg) samt telefon i rummen. Garage, hiss. Restaurant med spriträttigheter, förstklassig orkester och dans. Prospekt.

Hempensionatet, Fru G. Millberg-Ohlson, Malmorgsgatan 5 (bakom Teatern). Tel.

13100. 4 rum: enkelrum 3: 50—4: —, dubbelrum 7: 00—8: 00. Centralvärme, w. c., badrum, rinnande kallt (och varmt) vatten. Matservering.

Hotell Centric, Gunnar Eriksson, Hamngatan 12. Tel. 13383. 15 rum: enkelrum 3: 25—3: 75, dubbelrum 7: —. Centralvärme, w. c., badrum, rinnande kallt (och varmt) vatten.

Hotell Drott, Frans Nilsson, vid Centralstation. Tel. 10960, 10126, 13291 (växel). 30 rum: enkelrum 3: 75—5: 25, dubbelrum 7: 50. Centralvärme, w. c., badrum, rinnande kallt och varmt vatten (uppvärmning på elektrisk väg) samt telefon på rummen. Matsal med öl och vin.

Hotel du Nord, Klas And. Westberg, Drottninggatan 13. Tel. 12354. 10 rum: enkelrum 3: 00—3: 25, dubbelrum 5: 50—6: 00. Centralvärme, w. c., lättare servering å rummen.

Hotell Lindblads Resandeväning, Fru E. Lindblad, Drottninggatan 19. Tel. 13949. 8 rum: enkelrum 3: 00—3: 50, dubbelrum 4: 50—6: 00. Centralvärme, w. c., badrum, rinnande kallt (och varmt) vatten i 3 rum och 2 tvättrum.

Hotell Ritz, V. Molinder, V:a Torggatan 20. Tel. 15140 (växel). 26 rum: enkelrum 5: 00—5: 50, med bad 6: 00—6: 50, dubbelrum med bad 9: 50—12: 00. Alla rum med rinnande kallt (och varmt) vatten, w. c., toaletterum samt telefon. Centralvärme, hiss. Lättare servering å rummen.

Hotell Wäxnäs, Fru Ella Settergren, Växnäsgatan 19. Tel. 13531. 8 rum: enkelrum 3: —, dubbelrum 5: —, flerbäddsrums 2: — per bädd. Centralvärme, w. c.

K. F. U. M., Föreståndarinna Fröken Anna Eriksson, Södra Kyrkogatan 6. Tel. 11251. 4 rum: enkelrum 3: 00—3: 50, dubbelrum 5: 00—5: 50. Centralvärme, w. c., badrum, matsalar, läsrums.

Nickebo Pensionat, Fru Helena Kassel, Råtorpsvägen 8. Tel. 11800. 5 rum: enkelrum 3: —, dubbelrum 5: —. Matsalar och sommartid terrassservering.

Nya Pensionatet, Agnes Skog, N:a Strandgatan 3. Tel. 13169. 4 rum: enkelrum 2: 50, dubbelrum 5: —, värmeledning, w. c. och tvättrum.

Park Hotell, Ivar Berg, V:a Torggatan 2. Tel. 15065 (växel). 24 rum: enkelrum 3: 00—4: 00, dubbelrum 6: 00—7: 50. Centralvärme, w. c., badrum, rinnande kallt (och varmt) vatten samt telefon å rummen. Lättare servering å rummen.

Pensionat Terminus, Fru Annie Magnusson, Hamngatan 16. Tel. 11892. 4 rum: enkelrum 3: 00—3: 50, dubbelrum 5: 00—6: 00. Centralvärme, w. c., tvättrum, badrum. Lättare servering å rummen. Mottager även gäster på längre tid.

Privathotellet, Fru Rut Nilsson, Ö:a Torggatan 2. Tel. 11728. 10 rum: enkelrum 3: 25, dubbelrum 4: 50—5: 50. Centralvärme, w. c., rinnande kallt (och varmt) vatten.

Stadshotellet, Restaurang A.-B. Stadshotellet. Verkst. dir. H. Odén. Kungsgatan 22. Tel. Namnanrop (växel). 162 rum: enkelrum 3: 50—7: 00, med privat bad 10: 00, dubbelrum från 7: 00. Centralvärme, rinnande kallt (och varmt) vatten samt telefon

Grand Hotell. Matsalen.

Stadshotellet i kvällsbelysning.

i rummen. Badrum, w. c., hiss, garage. Utflykter ordnas sommartid med hotellets bilar. Restaurang med spriträttigheter, förstklassig orkester och dans. Hotellträdgård och terrasser mot Klarälven. Prospekt.

Stiegler's Hotell, W. Sandegren, Hamngatan 24. Tel. 10471. 10 rum: enkelrum 3:00, dubbelrum 6:00. Centralvärme, w. c. Lättare servering a rummen. Parkeringsplats.

Turisthemmet, Fru Maria Carlsson-Agathon, Östra Torggatan

20. Tel. 13730. 8 rum: enkelrum 3:00, dubbelrum 5:00—6:00, flerbäddsrums 2:50 per bädd. Centralvärme, tvätttrum, badrum, w. c.

Turisten, Fröken Alma Olsson, Våxnäsgatan 13. Tel. 12476. 6 rum: enkelrum 3:00, dubbelrum 5:00. Sängplats för resande med egna lakan 1:00 per person och natt. Centralvärme, w. c., badrum. Lättare servering. Parkeringsplats.

B. Utom staden:

Edsgatans Pensionat, Fröken Ebba Johansson, postadr. Edsgatan. Tel. Karlstad 33043. 15 rum samt i annex 7 rum. Enkelrum 5:—, dubbelrum 8:—. Helpension från 8:50 + oms.-skatt och betj.-avg. Vackert läge vid sjön Alstern 7 km. från Stora Torget i Karlstad. Buss- och tågförbindelse. Buss tur och retur 0:85, tåg tur och retur 0:70. Bil Kr. 4:40. El. ljus, centralvärme, badrum, w. c., rinnande kallt och varmt vatten på rummen i huv.-byggn. Sällskapsrum, hallar med öppna spisar, piano, radio. Garage, roddbåtar. Tillfälle till fiske och utflykter. Bad.

Lövnäs Restaurang, Gustaf Wennberg, postadr. Hammarö. Tel. Karlstad 25021. Söndartid 7 rum: enkelrum 5:00—5:50, dubbelrum 10:00. Restaurangen öppen året om. 8 km. från Karlstad. Buss och båtförbindelse. Buss 0:75 enkel, båt. Beläget invid Hammarösjön.

Strands Vilohem & Pensionat, Fröken Stina Arelli, Strand, postadr. Skäre. Tel. Karlstad 12834. Huv.-byggn. 12 rum. Sommarannex 9 rum. I huv.-byggn. värmeledning, w. c., badrum. Helpension i enkelrum 7:50, i delat rum 7:— per person. Emottager gäster för längre eller kortare tid. Vid Klarälven, 5 km. från Stora Torget i Karlstad.

Restauranter och matsalar.

A. Inom staden:

Stadshotellens matsalar, ingång från Älvgatan. Tel. Namnanrop, fullständiga rättigheter. *Grand Hotells matsalar*, ingång Drottninggatan 14. Tel. Namnanrop, fullständiga rättigheter.

Stadsträdgårdens Restaurant, (se kartan å sid. 3, nr 38). Tel. 11670. Fullständiga rättigheter. Trädgårdsservering.

Centralhotellets matsal, Järnväggsgatan, vid Centralstation. Tel. 15315, öl och vin.

Hotell Drotts matsal, Järnväggsgatan 1, vid Centralstation. Tel. 10960, 10126, 13291 (växel), öl och vin.

Stadskällaren, I kl. ingång Järnväggsgatan 6. Tel. 11753.

II kl. ingång Drottninggatan 23. Tel. 12130, fullständiga rättigheter.

Mejl, Östra Torggatan 9. Tel. 10848, 14864, öl och vin.

Gösta Berling Matsalar, Herrgårdsgatan 13. Tel. 10633, öl och vin.

En turistisk attraktion utgör »Gösta Berling-rummet» med dekorationer utförda av konstnärinnan fru Signe Hallström.

Källaren Munken, V:a Torggatan 17. Telefon 10216.

Mjölkbaren, Tingvallagatan 15 (Frimurarelogen). Telefon 11792.

Hushållsskolan, Matsalar och Festväning, Hamngatan 18. Tel. 13454.

Centralmatbaren, Järnvägsgatan 2. Tel. 15315 (växel).

K. F. U. M., Matsalar och Festväning, Södra Kyrkogatan 6. Tel. 11251.

Nickebo Restaurant, Råtorpsvägen 8. Tel. 11800, matsalar & terrasser.

B. Utom staden:

Alsters Strandbad, Cykelhem och restaurant. Tel. Karlstad 34022. Härligt läge vid en vik av Vänern, c:a 8 km. från Stora Torget, riktning mot Kristinehamn. Bra dansgolv. Utmärkt badplats med badhytter, rutschbana, gymnastikredskap. Fina tältplatser inom inhägnat område. Båtar till uthyrning. Goda tågförbindelser, tabell 107.

Edsgatans Pensionat, Tel. Karlstad 33043. Vackert läge vid sjön Alsters södra ände, 7 km. från Stora Torget. Bad. Roddbåtar. Se f. ö. under Hotell.

Strandhyddan, *Konditori och restaurant*. Tel. Karlstad 33062. Vackert beläget vid stranden av sjön Alster 7 km. norr om Karlstad. Tillfälle till bad.

Tynäs Utvärds hus, Tel. Karlstad 14852. Egen ångbåtsförbindelse. Landsvägen 12 km. från Stora Torget. Vackert belägen skärgårdsrestaurant. Tillfälle till bad, tennis och bowling. Restid med båt c:a 25 min. enl. särskild turlista.

Kaféer och Konditorier.

A. Inom staden:

Café Belc, Herrgårdsgatan 15. Tel. 14216.

Café Mejl, Östra Torggatan 9. Tel. 10848, 14864. Trädgårdsservering.

Conditori City, N:a Strandgatan 19 (vid Busscentralen). Tel. 14165.

Conditori Hollandia, V:a Torggatan 17. Tel. 10116, 10115. I gamla kyrkvalv från 1650-talet.

Ekman's Konditori, Kungsgatan 14 (vid Stora Torget). Tel. 10551.

Haga Café, Attikantsgatan 11. Tel. 16107. Friluftsservering.

Hellgrens Café, Attikantsgatan 9. Tel. 10758.

Holmbergs Konditori, Järnvägsgatan 1 (vid Centralstationen). Tel. 13068. Trottoarservering.

Hugo Nilssons Konditori, Tingvallagatan 3. Tel. 10446.

Werngrens Konditori, Drottninggatan 11. Tel. 10527, 10541.

Mariebergsskogens Kaffeservering. Tel. 10789.

B. Utom staden:

Alsters Strandbad, se Restauranter.

Strandhyddan, se Restauranter.

Tynäs Utvärds hus, se Restauranter.

Rundvandringar.

Mariebergsskogspromenaden. Centralstationen—Hamngatan—Järnvägsövergången vid Grevgatan—Wennbergsparken, med skulpturer och plaskdamm—Långövägen—Treffen-

Tynäs Restaurant.

stad. Musée.

Muséet.

bergsvägen — Marie-
bergsskogen—Treffen-
bergsvägen — Marie-
bergsgatan—Hööksga-
tan förbi Seminariet—
Rosenborgsgatan—för-
bi Centrallasarettet—
Älvgatan — Residens-
torget, med Karl IX
staty—Järnvägs-gatan
—Centralstationen.

Kanikenäspromenaden.
Centralstationen —
Hamngatan — Järn-
vägs viadukten —
Hamntorget — Inre
hamnen—Kanikenäs-
banken—utmed Tull-
holmsviken till Kani-
kenäsholmen med

skeppsvarv. Vacker utsikt över »Hammarösjön» från höjden—Kallbadhuset—Kani-
kenäsbanken—Hamntorget med Tullhuset och »Vänershov» samt huvudingång-
en till Stadsträdgårdens parkanläggning och restaurant—Trädgårdsgatan—Viken-
gatan förbi Wennbergsparken fram till Kvarnberget med vattentorn och gasklocka—
Järnvägsövergången—förbi Klaraborgs sjuk- och äldreomsorg—Hamngatan—Cen-
tralstationen.

Fotohandlare.

Almer-Foto, Kungsgatan 6. Tel. 13087.

Foto-Magasinet, Järnvägs-gatan 4. Tel. 10414.

Forssells Foto, Herrhagsgatan 48. Tel. 12617.

Ombud: Åsbergs Pappershandel, Kungsgatan 4.

Lilius Fotomagasin & Ateljé, Drottninggatan 5. Tel. 11032.

Myrins Fotoaffär, Drottninggatan 17. Tel. 10973.

Polyfoto-Fototjänst, Herrgårdsgatan 16. Tel. 13313.

K. G. Wiborghs Eftr., Tingvallagatan 17. Tel. 10161.

Cykelfärrer & -reparatörer.

D. Bergström, Östra Torggatan 7. Tel. 16186.

G. Bäckstrand, Kungsgatan 2 B. Tel. 10916.

Cykelfabriken Monarks filial, Drottninggatan 16. Tel. 10701.

Hedman & Jansson, Herrgårdsgatan 19. Tel. 10694.

Herrhagens Cykelfärrer, Mellqvistgatan 12. Tel. 12609.

A.-B. Idrottsmagasinet, Kungsgatan 12. Tel. 13208.

Ragnar Kjellin, Attkantsgatan 5. Tel. 13974.

Rob. Liljegren, Västra Torggatan 4. Tel. 11040.

Palms Cykel- & Sportaffär, Fryxellsgatan 4. Tel. 11073.

Vikens Cykelfärrer, Vikengatan 20. Tel. 11766.

Älvros Cykelfärrer, Kroppekärrsvägen 13.

Busslinjer inom staden: Utgångspunkt Stora Torget.

Linje 1. Kungsgatan—förbi Domkyrkan, Gamla Gymnasiet över Kanalbron—förbi
Östra Stationen, Olofsgatan: Långgatan—Tegnérsgatan—Karlsgatan, förbi »Lundins
Minne» och Herrhagsskolan—utför »Gjuteribacken»—utmed Prämkanalen—Kungs-
gatan—Eneströmsgatan—Tingvallagatan—Stora Torget.

Linje 2. Tingvallagatan—Residentorget—Västra bron förbi Teatern—Sandbäcks-
gatan (avtagsväg till Borgmästareholmen), Råtorpsvägen förbi Nickebo Restaurant—
Fjärstad eller vice versa.

Linje 3. Kungsgatan—Kanalbron—Hagatorget—Rudsvägen mellan de båda gamla

Kyrkogårdarna—på avstånd synes stadsdelen Sundsta—Färjestadsvägen, förbi Färjestads gård och Travbanan eller vice versa.

Linje 4. Tingvallagatan—Residenstorget—över Västra bron, förbi Teatern—Växnäsgatan, förbi Malmtorget med parkanläggning, Lantmäterikontoret, Tingshuset och Malmgården—Tennishallen—stadsdelen Strand—Romstadsvägen eller vice versa.

Linje 5. Kungsgatan—Kanalbron, Hagatorget—Östra bron—Kroppkärrsvägen—Svinbäcken—Kroppkärrs Gård eller vice versa.

Linje 6. Tingvallagatan—Älvgatan, förbi Kvarteret Almen under Järnvägen förbi huvudinfarten till Centrallasarettet—Gamla Hammarövägen—Ekallén över Sommarro—Hööksgatan förbi Seminariet och Mariebergsskogen—Kvarnbergsgatan—Vikengatan förbi Wennbergsparken med skulpturer—Trädgårdsgatan förbi Stadsträdgården—Östra Torggatan—Stora Torget.

Priser: Linje 1 enkel resa 0: 25, övriga linjer enkel resa 0: 30.

Kort beskrivning av staden.

Centralstationen, gemensam för Nordvästra Stambanan (öppnad 1869) och Karlstad—Skoghalls järnväg (öppnad 1915).

Riksbanken, byggd 1897 efter ritningar av arkitekten Aron Johansson, adressnummer 10 vid Järnväggsgatan.

Residenstorget, förr kallat Elftorget, med staty av stadens grundläggare Karl IX, rest 1926 (av Christian Eriksson).

Länsresidenset, färdigt 1871, påbyggt 1923. En del konstverk ha deponerats däri av Nationalmuseum. Sessionssalen med porträtt av länets hövdingar från och med 1779, då Karlstad blev residensstad.

Västra bron, nybyggd 1939—1940. Här har sannolikt varit broförbindelse så länge staden funnits. Den har emellertid ombyggts många gånger. Mot slutet av 1700-talet företogs en sådan ombyggnad av den s. k. Hybelejen och blev färdig omkring år 1800. Den nuvarande bronns närmaste föregångare var byggd av trä på väldiga stenkar efter ritningar av järnvägsbyggaren friherre Nils Ericson, en av Värmlands stora söner.

Stadshotellet, uppfördes efter branden år 1865, tillbyggdes 1905. Påbyggdes med en våning 1926 och ytterligare en år 1939, varvid hela hotellet samtidigt genomgick en genomgripande modernisering. Ett annex beläget vid V:a Torggatan uppfördes 1910 ovanpå resterna av gamla valv från den tidigare här belägna kyrkan. I dessa valv, som härstamma från 1653 äro inrymda Conditori Hollandia samt Källaren Munken, båda utgörande en turistisk attraktion.

Värmlands Museum, beläget på Sandgrund, en udde mellan Klarälvens båda grenar. Öppet vardagar 11—16 och 19—21, söndagar 13—17. Måndagar stängt. Museet inrymmer rika konst- och kulturhistoriska samlingar med minnesrum över Gustaf Fröding och bildhuggaren Christian Eriksson. Det är ett av landets förnämsta provinsmuseer, framför allt belysande äldre och nyare värmländsk konst och kultur. Särskilt kan nämnas intressanta och omfattande samlingar av finnföremål, Värmlands Fältjägarers samlingar samt minnen efter troshelbrädagöraren F. A. Boltzius. Museet

Karlstad. Tingvallabron.

Tingvallabron.

Karlstads Badhus. Simhallen.

utställer även porträttbyster och minnen av andra värmländska män och kvinnor, såsom Geijer, Tegnér, Selma Lagerlöf, Oscar Stjerne, John och Nils Ericsson, L. M. Ericsson m. m. Dessutom månatligen växlande utställningar av konst m. m. År 1939 firades Museets 100-årsjubileum. Intendent är landsantikvarien professor Helge Kjellin.

Bussecentralen vid Norra Strandgatan, centralpunkt för ett 30-tal linjer till länets olika delar.

Biskopsgården vid Vä Torggatan, uppförd på 1770-talet efter ritningar av »Hofintendent-skapet». Restaurerad 1940.

Stora Torget, ett av de största i landet, mätande ej mindre än 162×100 m. Husen vid torgets nordsida (utefter Kungsgatan) uppförda omedelbart efter branden 1865. Vid västsidan framför Rådhuset Karlstads Bilcentrals huvudstation och på motsatta sidan nedanför läroverket Karlstads lokala omnibustrafiks utgångsstation.

Rådhuset, vid Stora Torget, uppfört 1869, trevåningsbyggnad i romansk stil, senare påbyggt. Rådhusalen med porträtt av stadens donatorer.

Frimurarelogen, vid Stora Torgets södra sida utefter Tingvallagatan, återuppbyggdes efter branden 1865, år 1869 efter ritningar av arkitekt J. F. Abom, Stockholm, och stadsbyggmästare M. O. Th. Högström. Påbyggdes 1925 med en våning. I Festsalen, f. d. Johannessalen, fördes förhandlingarna mellan Sverige och Norge 1905. Karlstads Mjölkbär har sina lokaler i detta hus. Härifrån fortsatta vi till nästa hus

Wermlands Enskilda Bank, uppfört 1905 efter ritningar av arkitekten E. Stenhammar, Stockholm, ett av landets ståtligaste bankpalats. I översta våningen äro Karlstads Handelskammars lokaler inredda.

Värmlands Hemslöjds lokaler i huset bredvid Wermlandsbanken. Utställning och försäljning av mattor och textilier för heminredning, smide, keramik, träslöjd och möbler av värmländska hemslöjdare. Minnessaker i alla prislägen.

Högre allmänna läroverket, vid Stora Torgets östra kortsida, byggt 1867—1870 efter ritningar av arkitekterna Sundius och Westergaard, i romansk stil. 1912 tillbyggdes en flygel mot Kungsgatan. I aulan, renoverad 1932, finnas byster av berömda värmlänningar, såsom Erik Gustaf Geijer, Esaias Tegnér, bröderna John och Nils Ericsson samt Anders Fryxell. Dessutom hänga där porträtt av skolans rektorer.

Domkyrkan, i grekisk korsform, uppförd åren 1723—1730, av den från ett flertal kyrkbyggnader i Värmland kände »murmästaren» saxaren Christian Haller. Tornet färdigbyggt 1737 har efter den stora branden 1865 fått en ny spira, varjämte kyrkan i det inre restaurerades 1915—1916. Kyrkan hålles öppen för allmänheten helgfria dagar 11—14 samt dessutom under sommarmånaderna 18—19. Altarprydnaden utgöres av ett kors mellan två knäböjande änglafigurer av Johan Tobias Sergel. Före denna kyrkas tillkomst låg en äldre kyrka nere vid älven på nuvarande Stadshotellets tomt. Utanför domkyrkan byst av det äldsta gymnasiets grundläggare, superintendent Sveno Elfdalius, 1588—1666 (av Carl Eldh).

Gamla Gymnasiet, Gymnasium Adolpho-Fredricianum, uppfört 1754—1759, i Härlemansk

stil av överintendenten C. J. Cronstedt, var på sin tid en av rikets anseeligaste skolbyggnader. Tvåvåningsbyggnad med tjocka grästensmurar, hög takresning och vackra gavelpartier. På taket ett åttkantigt torn, förr astronomiskt observatorium med ännu kvarstående instrument. Fältlasarett under 1808—1809 års krig. Restaurerat 1928—1929. Lokaler för domkapitlet med porträtt av stiftets samtliga biskopar, stifts- och läroverksbiblioteket, bestående av omkring 60,000 band samt för värmlandsforskningen mycket viktiga handskrifter och tryck, innefattande den s. k. Fryxellska samlingen, det s. k. Bibliotheca Wermelandica omfattande förutom flera biografiska och genealogiska handskrifter c:a 2,000 tryck författade eller utgivna av värmlänningar under 1600- och 1700-talen. Biblioteket, som pietetsfullt ordnats och katalogiserats av lektor Nils Lindahl, Karlstad, hålles öppet under terminerna alla vardagar utom lördagar kl. 18—20. Visas sommardag en gång i veckan: onsdagar 17.30—18.30.

A.-B. Göteborgs Banks fastighet.

Saluhallen i Kungsgatsbacken nedanför Gamla Gymnasiet, inrymmande salustånd för alla slags livsmedel.

Stadsbiblioteket, även Centralbibliotek för Värmlands län, öppet vardagar 10—14 och 17—20. Lördagar 10—18. Biblioteket omfattade vid 1942 års ingång 34,863 band. Alla boklän avgiftsfria. Verksamheten på länet omfattar utlåning av litteratur för studieändamål, utlåning av vandringsbibliotek till statsunderstödda bibliotek, studiecirkel, föreläsningsföreningar m. fl.

Pränkanalen, öppnad 1838, förmedlar medelst sluss trafiken mellan Klarälven och hamnen. Kajbyggnaderna tros vara uppförda av gravstenar från gamla kyrkogården. Där kanalen mynnar ut i Klarälven ligger på västra sidan stadens häkte. Den ursprungliga fångvaktarebostaden från 1750-talet finnes ännu kvar och bildar en liten idyll vid älvens strand. Alldeles intill ligger

Karlstads Badhus, vid Norra Strandgatan. Öppet 12—20. Solbad mellan älven och badhuset. Två simhallar. Tvättinrättning. Hundbad.

Tingvallabron, uppförd 1935, förmedlar trafiken mellan den nyaste stadsdelen Sundsta och den övriga staden, belägen i Östra Torggatans norra ände mellan Busscentralen och Badhuset. Den är ett vackert prov på modern brobyggnadskonst.

Vid Västra Torggatan mellan Stora Torget och Järnvägen ligger

A.-B. Göteborgs Banks stora nybygge, ett av stadens modernaste affärshus. Tvärs över gatan ligger

Grand Hotell, stadens näst största hotell. I stora matsalen äro väggarna dekorerade med motiv ur Gösta Berlings saga av konstnären Figge Fredriksson.

Från Residenstorget gå vi Älvgatan nedåt och komma först till

Telegraf- och Telefonstationen, uppförd 1866. Kvarteret närmast benämnt

Älmen är det enda område med sammanhängande bebyggelse, som skonats vid de eldsvådor, vilka under seklernas lopp gång på gång drabbat staden. Närmast Telegrafstationen ligger den s. k. landshövdingegården, där länets förste hövding, friherre Johan Gustaf Uggla bodde. Efter honom ha flera andra landshövdingar haft sin bostad här. De gamla uthusbyggnaderna finnas alltjämt kvar. Nästa hus, Älvgatan 9, kallades allmänt »Doktorsgården». Uthusbyggnaderna till denna gård, som äro äldre än bonings-

Kvarnen i Mariebergsskogen.

huset, kvarstå ännu i dag som ett vittnesbörd om att forna dagars gårdar i staden i det hänseendet gott kunde taga upp tävlan med gårdarna på landet. Vi komma sedan till Flachska gården, som härstammar ända från 1600-talet men på 1800-talet försägs med den övre våningen. På denna gård ligger ett litet fyrkantigt hus, vilket i ett 20-tal år gjorde tjänst som stadens första postkontor. I nästföljande kvarter finnas ännu ett par gamla patricierhus bevarade nämligen

Älvgatan 13, den s. k. Pihlgrenska gården, vilken 1841 blev påbyggd med en våning. Längst ned i detta kvarter finna vi

Grevegården, uppförd vid mitten av 1700-talet av greve Carl Gustaf Löwenhielm, ägare till Apertin, Lökene och Karlsunds gårdar i Stora Kils socken samt Katrineberg i Nedre Ulleruds socken. Längre ned vid Älvgatan ligger

Klaraborg, uppfört 1849—1850, av generalen greve C. G. Löwenhielm, som här under knappt 10 år förde ett lysande litet hov. När generalen dog inköptes Klaraborg av staden för 35,000 rdr och år 1860 beslöts efter åtskillig diskussion och tidningspolemik att hit förlägga stadens sjuk- och ålderdomshem. Detta beslut väckte emellertid sådan förbittring, att staden i stället såg sig nödsakad hyra ut egendomen, och först 1869, fyra år efter branden, blev det oöter-kalleligt beslutat att »fattigvårdsanstalt och tvångs-inrättning» här skulle upprättas.

Centrallasarettet och Epidemiska sjukhuset. Längre ned ligger stadsdelen Sommarro.

Om vi fortsätta från den förut omnämnda Grevegården utefter

Grevgatan, en tvärgata till Älvgatan, komma vi över järnvägen fram till

Wennbergsparken, möjliggjord genom donation av disponenten Simon Wennberg (A.-B. C. J. Wennbergs Mekaniska Verkstad) med skulpturerna »Dimman», utförd av Gusten Lindberg och »Pojken och fisken» av Alfred Olsson samt vacker plaskdamm. Invid parken ligga de moderna bostadskomplexen Solgården och Pilgården. Fortsätta vi gatan utmed Orrholmsviken, Långövägen, komma vi till

Mariebergsskogen, en 40 tunnland stor naturpark, donerad till staden av doktor Conrad Höök, som bebodde Mariebergs Herrgård. Denna är numera införlivad med Mariebergsskogens friluftsmuseum. Här finnas en mångfald sevärdheter, såsom gamla intressanta byggnader från Värmlands olika delar, bondgård (härbre, stall, kölna och gårdssmedja), fälgård med bastu och sommarkokhus, Carl IX:s jaktstuga, vådersåg och väderkvarn, skvaltkvarn, gruvanläggning, kol- och timmerkojor, en nordvärm-ländsk bondstuga »Spikgårdens», fågeldammar m. m. I skogen äro även uppsatta byster av donatorn, doktor C. Höök (vid Herrgården) samt av friluftsmuseets initiativtagare, direktör Wilh. Welin (vid norra fågeldammen). Under uppförande är en större friluftsscenen med tillhörande serveringsterrass. Dessutom finnes kaffestuga, dansbana, gamla marknadsbodar från Nysäter m. m. Varje lördag kväll under sommaren vanligen konsert eller andra uppträdanden av välkända artister. Tillträde till parken är fritt, utom vid festtillfällen.

I närheten av Mariebergsskogen vid Höökskatan ligger

Folkshölläreseminariet, färdigbyggt 1923 efter ritningar av arkitekt B. Almqvist, ett av Sveriges modernaste seminarier.

Bakom Centralstationen ligger

Stadsträdgården, vacker parkanläggning anlagd 1862, med sommarrestaurant, byggt 1900 och nyrenoverad 1930 av konstnären B. Damm.

Intill parken ligger

Hamntorget med Karlstads Inre hamn och Tullhuset. Härifrån går en lång smal vägbank ut till Kanikenäset (se rundvandring 5).

I *Kungsgatans* östra ände leder en bro över Pråmkanalen till stadsdelen Haga. Via Nygatan kommer man till

Östra bron, byggd mellan åren 1761 och 1770 av stadens brobyggmästare Anders Jacobsson. Sitt nuvarande utseende fick den dock först 1707, vilket årtal läses å de båda minnesstenarna mitt på bron. Med sina mäktiga valv av ohuggen granit utgör denna bro en av stadens förnämsta sevärdheter. På andra sidan älven ligga de båda äldre kyrkogårdarna, den västra, med landshövding Olof af Wibeli grav (under sin Finlandstid förebilden till Runebergs »Landshövdingen»). Längre norrut ligger stadens nyaste gravplats

Ruds kyrkogård, en av landets vackraste skogskyrkogårdar med ett Kapellkrematorium uppfört 1938 efter ritning av arkitekten G. Birch-Lindgren. Från kyrkogårdens högsta punkt (östra sidan) har man en ståtlig utsikt över staden. Ytterligare ett stycke norr ut ligger stadsdelen

Färjestad med den gamla vackra Färjestads Gård, numera upptagningshem för spädbarn. Gå vi vidare norr ut komma vi till

Färjestads Travbana, belägen inom Karlstads stads område omkring 3 km. från stadens centrum. Banan tillkom på våren 1936 och där köres trav med totalisator under ett 30-tal dagar per år. Säsongen inledes i slutet av mars månad för att med uppehåll från midsommar till sista söndagen i juli fortsätta till första veckan i november. Banan äges av Aktiebolaget Värmlands Travbana och tävlingarna anordnas av Färjestads Travsällskap. Vid banan finnes parkerings-, camping- och badplatser och inom banan enkel restauration. Följande storlopp köres å banan: Th. Egnells Memorial Annandag Påsk, Färjestads stora nordsvenska 3-årslopp under maj månad, Alb. Egnells Memorial 2:dra söndagen i augusti, Erik Perssons Minneslopp söndagen närmast efter den 10 september, Nils Kjellgrens Memorial under oktober månad. Annandag Pingst hålles dessutom stora Svensk-Norska tävlingar.

Om vi efter att ha passerat Kanalbron vika av till höger utmed kanalen passera vi under järnvägen uppför den s. k. Gjuterbacken utmed *Karlstads Mekaniska Werkstad*, anlagd 1860, en av Europas största industriella anläggningar för tillverkning av maskiner för trämasse- och pappersindustri samt vattenturbiner, regulatorer m. m. Vidare passera vi

Herrhagssholan, stadens största folkskolehus, byggt 1905—1907. På andra sidan gatan se vi ett av stadens bägge vattentorn samt

Stiftelsen Lundins Minne, uppfört 1939. Hem för pauvres honteux. Vägen leder vidare ned mot

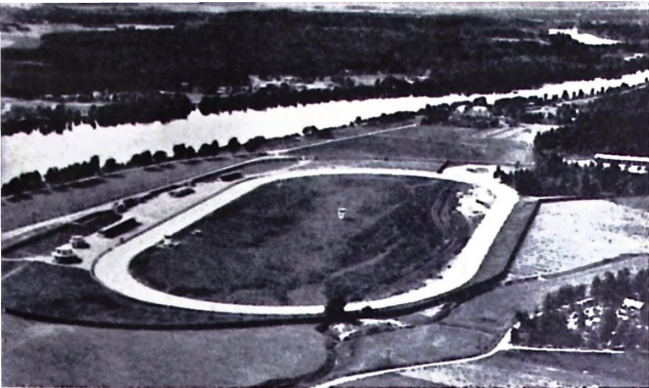
Yttre hamnen, invigd 1906 och försedd med de allra modernaste lossningsanordningar m. m. Här ligger också stadens nya gasverk. Vända vi och gå norrut utmed Herrhagsgatan, komma vi fram till

Herrhagsparken med vattenfontänen »Herrhagspojkar», skulpterad av bildhuggaren A. Johannesson. Vi närma oss nu

Ättkantslunden, där förr låg ett utvårdshus »Ättkanten», medelpunkten för stadens nöjes-

Östra bron.

Färjestads Traubana.

Östra stationen, byggd 1904, gemensam för Nordvästra Stambanan och Nordmark—Klarälvens Järnväg, den sistnämnda går över Forshaga, Deje, Munkfors till Hagfors samt därifrån i en båg ned mot Filipstad.

Befinna vi oss på *Residentorget* se vi den förut omnämnda Västra bron, över vilken man kommer till stadsdelen Klara. Här synes först på vänster hand

Karlstads Teater, invigd 1893, restaurerad och ombyggd 1937, omgiven av vackra parkanläggningar. Gatan utmed älven, Sandbäcksgatan, leder norrut förbi

Sandbäckens Herrgård, uppförd i slutet av 1700-talet, numera bostad för chefen för Värmlands Regemente. Härifrån kommer man till Borgmästareholmen, bad- och tältplats samt vidare till Råtorps villasamhälle, där Nickebo Restaurant är belägen. Om vi i stället gå fram bakom Teatern finna vi där

Malmorget med vacker parkanläggning med plaskdamm. Nordvästra delen upptages numera av Lantmäterikontoret och därbakom ligger Tingshuset samt Malmgården (hem för pauvres honteux). Intill dessa tre hus ligger

Lilla Växnäs, med parkanläggning, uppfört 1810, förr landshövdingeresidens. Här finna vi även

Karlstads Tennishall, vari också äro inrymda bowlingbanor. Vägen fortsätter utmed älven under järnvägsbron (västra) till stadsdelen Strand och vidare till ett annat av de nyare villaområdena, Romstad.

Ett par kvarter rätt norr om Malmorget ligger

Tingualla idrottsplats.

Kortare utflykter.

Alsters Herrgård, Frödings barndomshem, 7 km. öster om Karlstad utmed Kristinehamnsvägen, numera privatbostad. I björkdungen, Frödingsdungen, vid stora landsvägen står ett väldigt flyttblock med skulptur av Chr. Eriksson, upptagande motiv ur Frödings dikter. Strax innan man kommer till denna dunge tar en väg av åt vänster ledande till

Gunneruds Herrgård vid Alstersälven och ytterligare ett par km. längre fram ligger

Byn, vid sjön Alstern, båda gårdarna knutna till Frödings barndomstid. Fortsätta vi ytterligare några km. på denna väg komma vi till

Alsters fjällbeklädda, rödmålade träkyrka (i korsform) med kloktorn mitt över korset, unikt inom Värmland.

Frödingsstenen i Alster.

I kyrkan finnas ett par snidade träskulpturer över makarna Kolthoff, donatorer till kyrkan. Från kyrkan kommer man ned på stora landsvägen Karlstad — Molkom (— Filipstad). Hela turen är c:a 3 mil lång. På återvägen till Karlstad (14 km.) passerar man sjön Alstern med goda badmöjligheter och vid sjöns sydligaste ände (7 km. från Karlstad), ligga Edsgatans Pensionat samt Konditori - Restaurant Strandhyddan. Vill man i stället fortsätta från Frödingsdungen över Alstersälven kan man taga av strax därefter till höger ned till

Hammarö kyrka.

Alsters strandbad, c:a 9 km. från Karlstad, med servering och goda badmöjligheter. Här ligger också ett av Cykelfrämjandets många cykelhem. Utmärkta tältplatser inom inhägnat område.

Söder om staden i Vänern ligger Hammarön, en av de äldsta boplatserna i Värmland. Över Klarälvens ena gren, här kallad Suttersälven, leder Jakobsbergsbron, 3,8 km. från centrum, vid vilken en badplats är anordnad. Vägen delar sig på andra sidan bron, dels till

Skoghalls-Verken, 9 km., vid ett av Klarälvens utlopp i Vänern. Här ligga betydande industriella anläggningar inom trä- och pappersbranschen med utvinning av ett flertal viktiga och värdefulla biprodukter, dels till

Hammarö Kyrka, 7 km., gammal träkyrka från 1300-talet med medeltida målningar; på östväggen: Nådastolen, på västväggen: Marie Kröning, Kains och Abels historia m. m., på norr- och sydväggarna: scener ur Kristi liv. Altarprydnad från 1748, altarskåp med madonnabild från 1500-talet, »Liljegravsten», (gravsten över Lagman Folkvidr) och dopfont från romansk tid. Samtliga äldre kyrkoinventarier konserverades år 1934 av Värmlands Konserveringsanstalt. Fristående spånklädd klockstapel. Vid undersökningar av golvet i gamla koret påträffades ett undre golv, vars plankor utgjort väggplankor i en stavkyrka, äldre än den nuvarande kyrkan. Vid renoveringen 1934 erhöll kyrkan ny predikstol med skulpterade evangelister uthuggna av den värmländske bildhuggaren Peder Jensen samt glasmålningar av G. Torhamn. Kyrkan beses genom hänvändelse till kyrkvaktare V. Klintefors, tel. Karlstad 25045. Frivillig avgift. Fortsätter man en halv km. till Lövnäs vägkors och några hundra m. ned mot sjön ligger

Lövnäs Restaurang, nedanför vilken badmöjligheter finnas.

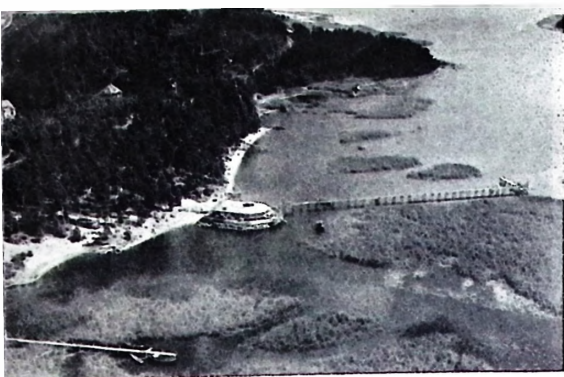
Från Lövnäs vägkors fortsätter man rakt fram till

Tynäs, 12 km. från Karlstad, vackert belägna skärgårdsrestaurant med goda badmöjligheter, tennis- och bowlingbanor. Restauranten har även egen ångbåtsförbindelse med Karlstads inre hamn, c:a 25 min., enligt särskild turlista (upplysn. per tel. Karlstad 14852).

Illberg, 17,7 km. från Karlstad på vägen Karlstad—sjön Södra Hyn—Sunne (—Arvika). Här togs första spadtaget på Sveriges första järnväg av dåvarande löjtnanten Claes Adelskjöld den 4 maj 1849, vilket läses å en minnessten vid vägkanten.

På vägen till Illberg passerar man sjön Södra Hyn, c:a 14 km., vilken erbjuder goda badmöjligheter och plats för tältning.

Apertin, c:a 2 mil från Karlstad, gammalt herresäte i Stora Kils församling. Huvud-

Alsters Strandbad.

byggnadens nedre våning från 1600-talet. Gården är vida känd på grund av diverse sägner samt Frödings dikt »Gamle grevinna på Gampertin». Här kan man se Värmlands intressantaste parkanläggning med jätte-ormbunkar i ravinartad dalgång. I huvudbyggnaden, som numera icke är öppen för turister, finnes en »Riddaresal» med stofttapeter samt takmålning »Solgudens färd över himlavalvet».

I närheten *St. Kils gamla kyrkogård* från 1600-talet med ett litet kapell, anlagt av Apertins grundläggare, su-

perintendenten (biskop) Erland Broman, samt några ännu bevarade gravhällar över senare biskopar. Fortsätter man vägen fram under järnvägsviadukten uppför backen kommer man fram till

Fryksta vid Nedre Frykensjöns södra ände, Sveriges och Värmlands äldsta järnvägsstation, numera pensionat. Härifrån utgår under normala tider båtleden Fryksta—Sunne—Torsby, en intressant och givande turistled. Innan man kommer ned till Fryksta har man en mäktig utsikt över nedre Fryksdalen. Naturpark i den pensionatet närbelägna barrskogen. Vintertid är här slombocke. Utmärkta badmöjligheter. Man kan också fortsätta utmed sjön uppför nästa backe till Jonsbols vägskul. Här ligger Rystedts Privata Friluftsmuseum. Sevärt. Därifrån går en väg till

St. Kils nya kyrka, c:a 26 km. från Karlstad, uppförd efter branden 1929, åren 1931—1932 av den från socknen bördige Elis Kjellin med altarmålning av den värmländske konstnären Thor Fagerkvist. I kyrkan finnas medeltida kyrkinventarier såsom dopfunt, madonna, altarskåp m. m. samt vackra textilier från Värmlands Hemslöjd. Kyrkan kan beses efter hänvändelse till kyrkvaktmästare Åkerberg, tel. Kil 102. Frivillig avgift. Från kyrkogården bakom kyrkan erbjuder sig en storslagen utsikt över Nederfryken.

Vill man resa västerut från staden kan man komma till

Bomstadbaden, c:a 9 km., där en utmärkt sandstrand erbjuder goda badmöjligheter samt tältplatser i den omedelbart intill belägna barrskogen. Man kan också fortsätta stora landsvägen förbi Varpnäs Lantbruksskola, 14,5 km., till avtagsvägen (15,8 km.) till Nors kyrka samt Trossnäs fält, c:a 19 km. från Karlstad, gammal exercisplats för Värmlands Fältjägare och Värmlands Regemente med minnesstenar.

E. K. och C.-M. B.